

OSAMOSVOJITVENA VLADA

6. maja leta 1990, dober mesec po prvih demokratičnih in svobodnih volitvah v Republiki Sloveniji po drugi svetovni vojni, je bila izvoljena 27-članska osamosvojitvena vlada, pogosto imenovana tudi Peterletova oz. Demosova vlada. Predsedoval ji je takrat 42-letni krščanski demokrat Lojze Peterle, v njej pa kar osem članov ni bilo iz vrst Demosove koalicije. Po dveh letih vladanja je odšla v zgodovino. Za

Mohorjeva založba Celovec je izdala knjigo dr. Rosvite Pesek *Osamosvojitvena vlada. Kako so gradili državo*.

njo so ostali plebiscit, slovenska vojska, nova denarna valuta tolar, slovenska carina, slovenski potni listi, slovenska narodna banka, odprto območje Kočevske Reke, odprtost v svet, ki nas je mednarodno priznal, predvsem pa nam je zapustila nam je država – samostojno in neodvisno Republiko Slovenijo. Delo prve demokratične vlade je avtorica Rosvita Pesek osvetlila s pomočjo pogovorov z 29 člani vlade. Intervjuji so v drugem delu knjige objavljeni v celoti, prvi del knjige pa predstavlja zgodovinski oris dogajanja v tistih usodnih dveh letih. Iz knjige lahko bralec dobi

vtis o izvršni ekipi, ki je s svojim delom pomembno trasirala prvi demokratični mandat, predvsem pa je gradila državo ter se s tem z veliko zlato začetnico vpisala v slovensko zgodovino. Večina drugih demokratično izvoljenih vlad po Vzhodni Evropi je namreč po padcu komunizma začela vzpostavljati zgolj abecedo demokratičnega političnega življenja, kar je bilo že samo po sebi velik zalogaj. Naša vlada pa je že takoj po imenovanju – poleg uveljavljanja novih demokratičnih standardov – začela vzpostavljati tudi novo državo, pogosto v veliki tajnosti, z vsemi pripadajočimi strukturami. Do konca t. i. brionskega moratorija jo je tudi ustvarila. Knjiga z naslovom *Osamosvojitvena vlada. Kako so gradili državo* je zgodovinski oris skupine ljudi, ki je predstavljala izvršno oblast in je pripravila Slovenijo, nekdanjo republiko v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, na samostojno življenje. Knjiga šteje 762 strani in vsebuje bogato fotografsko gradivo ter dokumente, ki jih v arhivih ne najdemo.

HUMANIZEM PRI SLOVENCIH

Slovenski znanstveni inštitut na Dunaju je izdal knjigo *Tu felix Europa. Humanizem pri Slovencih in njegovo izžarevanje v srednjeevropski prostor*. V njej je objavljenih štirinajst prispevkov različnih avtorjev, vendar žal vsi v nemškem jeziku. Žal zato, ker bi vsaj prispevki slovenskih avtorjev lahko bili objavljeni na spletni strani inštituta. Teh je kar devet. Primož Simoniti piše o kulturnozgodovinskem pomenu humanizma pri Slovencih, Darja Mihelič o humanističnem zgodovinsopisu o zgodnjeresnjevski zgodovini slovenskega prostora, Igor Grdina o humanizmu in Primožu Trubarju, Lidija Žnidaršič Golec o ljubljanskih kanonikih kot nosilcih humanizma znotraj

in zunaj ljubljanske škofije, Janez Höfler je prikazal humanizem in renesanso v slovenski upodablja-joči umetnosti, Metoda Kokole humanizem v glasbi in glasbo v humanizmu na primeru glasbenih tiskov, posvečenih podpornikom umetnosti na Slovenskem, Borut Holcman humanistično recepcijo rimskega prava ob primeru *Ljubljanskih malefičnih svoboščin*, Feliks J. Bister habsburško geslo A.E.I.O.U. kot humanistično dediščino, Nataša Golob pa je pod naslovom *Hic sunt leones* objavila nekaj misli ob tiskanih knjigah 16. stoletja v Sloveniji.

Alfred Kohler piše o humanizmu v srednji Evropi, Günther Bernhard o humanistični literaturi v izbranih notranjeavstrijskih biblioteknih katalogih, Elisabeth Klecker pod naslovom *Hvalnica vladarju in lastna predstavitev* o Paulu von Oberstainu in njegovi *Epistoli de laudibus Maximiliani* (1541), Stefan odi Brazzano o Pietru Bonomu, Aldu Manuziu in Jakobu Spiegelu med Benetkami, Trstom in cesarskim dvorom (december 1505–marec 1506), Ernst Gamillscheg pa o dokumentih in rokopisih iz dobe humanizma v zbirkah Avstrijske nacionalne knjižnice.

DIONIZIJ AREOPAGIT

Starogrški filozof in cerkveni oče Dionizij Areopagit velja za velikega mistika. Živel naj bi v petem in šestem stoletju, poseben pa je tudi po tem, da se o njem ne ve skoraj nič, njegovo delo pa je imelo pomemben vpliv vse do danes. Napisal je štiri besedila: *O božjih imenih*, *O nebeški hierarhiji*, *O cerkveni hierarhiji*, *O mističnem bogoslovju* in pisma.

V zborniku *Dionizij Areopagit in evropsko izročilo* so objavljeni prispevki s simpozija, ki ga je po izdaji Dionizovih zbranih spisov leta 2008 organizirala Slovenska matica. Zbornik sestavljajo trije

tematski sklopi. V prvem razpravljavci Alen Širca, Jan Ciglenečki, Boris Vezjak, Matejka Grgič, Vid Snój in Monika Jerič obravnavajo vire in vidike Dionizove misli, v drugem pa Igor Škamperle, Jelka Kernev Štrajn, Miran Špelič, Nike K. Pokorn, Tomaž Šmid, Matjaž Vesel in Neža Zajc problematiko njegove misli in njegov vpliv. V tretjem sklopu je devet prispevkov namenjenih aktualnosti Dionizove misli: *Dostojevski*, *Bahtin*, *Dionizij* (Pavle Rak), *Dionizij Areopagit in tragedija filozofije* (Boris Šnigoj), *Areopagitski vidiki teologije*

Slovenska matica je izdala zbornik *Dionizij Areopagit in evropsko izročilo*, ki sta ga uredila Gorazd Kocijančič in Vid Snój.

Vladimirja Truhlarja (Milan Žust), *Lepota kot gibalo etičnega* (Jan Peršič), *Negativna teologija Dioniza Areopagita in pojem à-Dieu pri Emanuelem Levinasu* (Edvard Kovač), *Sodobna italijanska misel v dialogu z Dionizijem Areopagitom: Massimo Cacciari in Marco Vannini* (Damjan Hlede), *Dobro nad bivajočim. Vpliv Dionizija Areopagita na misel Jean-Luca Mariona* (Branko Klun), *Bog, prihodnost, transcendenca: variacija na Dionizijevo témo* (Lenart Škof), *Dionizij v opombah. Žizek, Milbank in sodobna debata o resnici krščanske teologije* (Gorazd Kocijančič). ■

IVO ŽAJDELA

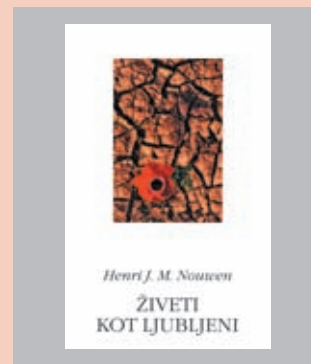
NOVOSTI NA KNJIŽNEM TRGU

ŽIVETI IN VEROVATI

Kako najti čas za duhovno življenje

Henri J. M. Nouwen (1932–1996) se je rodil na Nizozemskem, kjer je bil leta 1957 posvečen v duhovnika. Na univerzi v Nijmegnu je doktoriral iz psihologije in kot profesor poučeval na Yalu in Harvardu v ZDA. Za časa profesure je v sedemdesetih letih več mesecev preživel tudi med menihi, v samostanu trapistov, v osemdesetih letih pa med ubogimi v Peruju. Leta 1986 je v Troslyju v Franciji prišel v stik s skupnostjo Barka in njenim ustanoviteljem Jeanom Vanierom. Tam je odkril, da je njegovo poslanstvo med osebami z duševno prizadetostjo, s katerimi je odtlej v tej skupnosti v Torontu v Kanadi tudi živel. Nouwen je napisal več kot 40 knjig o duhovnosti in duhovnem življenju. Razlog, zakaj so še danes tako priljubljene, gre iskati v njegovem zelo osebnem in sodobnem slogu, v katerem ne prikriva lastnega hrepenenja in ranljivosti. Knjiga *Živeti kot ljubljani* je nastala »nehote«. Prijatelj, neveren Jud, je Henrija Nouwena prosil, da mu preprosto razloži, kaj pomeni verovati v sodobnem svetu. Na prošnjo je Nouwen odgovoril z dolgim osebnim pismom, iz katerega veje globoko prepričanje, da Bog vsakogar brez razlik brezpogojno ljubi. Pri tem pa se je navezal na evharistično molitev. Kristus je kruh »vzel, blagoslovil, razlomil in ga dal«, tako pa smo tudi mi povabljeni, da se kot izbrani, ljubljani in blagoslovljeni podarjamo drugim v svoji krhkosti. Danes besedilo velja za eno najbolj priljubljenih in najmočnejših Nouwenovih del. Knjiga je navdih za vse, ki iščejo, kako sredi vsakdanje naglice najti čas za duhovno življenje. ■

I. Ž.

Založba Družina je v zbirki *Sol zemlje* izdala prevod dela Henrija Nouwena *Živeti kot ljubljani*.

PODLISTEK

ANA ČESNOVAR

GROZOTE VOJNE IN VZORNICI

Tekli so dnevi in tedni in meseci, mama pa so še vedno nepremično ležali v bolnišnici, trpel in potrpeži, da bi nekoč spet sami prišli do »stranišča in do mize«. Bali so se, da bodo ostali za vedno na postelji in odvisni od pomoči drugih. Kost se je počasi celila in mama so vendarle dočakali dan, da so s tujo pomočjo spet stopili na svoje noge. Težav pa s tem še ni bilo konec. Za mamu se je bitka za dostojno življenje šele prav začela. Vložiti je bilo treba ogromno napora, da so sami zlezli s postelje, in še več napora, da so se spet sami oblekli in uredili. Desne roke še dolgo časa niso mogli dvigniti, da bi si lahko zavezali ruto. Doma so delali vaje in na glavi so nosili vrečko žita, da bi si utrdili hrbtenico, kot je priporočal terapevt. Zdravniku so ob pregledu povedali, da ob prenašanju bremena čutijo bolečino v tilniku, pa je zdravnik zahteval, naj s tem prenehajo in ne pretiravajo z obremenitvijo poškodovane hrbtenice. Mama so spet obupavali sami nad seboj. Radi bi usposobili roke za delo, pa so se bali, da bodo spet uničili še to, kar so s trudom pridobili. Z utrjevanjem niso prenehali in Stanku so ob vsakem obisku pokazali, do kod že lahko dvignejo roko in kaj že lahko sami naredijo, čeprav jih še boli. Nič več niso govorili o smrti, ampak so se veselili lastnega napredka. Prišli so sami do mize in nanjo pripravili jed zase in za druge, čeprav so se jim roke vedno bolj tresle in so tekočino v tresočih se rokah večkrat polili.

Prosili so Stanka:

»Nesi, prosim, ti na mizo, da ne bom polila. Skuham še, težko pa prenašam posodo z jedjo, ker se mi roke preveč tresajo.«

Bili so veseli vsakega otrokovega obiska in radi so postregli vsem z najboljšim, kar so imeli. Želeli so pripraviti kosilo za svoje »pogrebce«, ki so jih ob nesreči na svojih ramah nesli v reševalno vozilo in so prosili Stanka za pomoč. Pri kosilu so se mama zahvalili nosačem za njihovo previdnost, ker so se zavedali, kaj bi bilo, če bi tedaj poškodovali hrbtne možge. Nesreča je mamu prisilila, da so spet bolj skrbeli zase in se niso več toliko ukvarjali

s krivicami, ki so jih doživljali drugi, čeprav jih je še vedno bolelo tudi to, da se je učitelj iz sosednje vasi vrnil iz dolgoletnega zapora tako bolan, da ni bil sposoben prestopiti hišnega praga in da njegova žena od vsega hudega ni več vedela zase, pa da je nekoč najlepša kmetinja propadala.

Kmetija rabi zdravega gospodarja in zdravo gospodinjino in mama so bili Bogu hvaležni za to, da so spet lahko delali, predvsem pa za to, da niso bili več v breme svojim otrokom, po katerih se je nadaljevalo življenje, ki so ga mama nadvse cenili.

Stanku so naročali:

»Pazi nase, da se ti kaj ne zgodi, ko je na cestah toliko nesreč! Vesela sem, ko prideš na obisk, vedno pa me skrbi, da se ti ne bi kaj zgodilo. Ob slabem vremenu ne hodi na pot! Skrbi zase in za svojo družino, meni ničesar ne manjka.«

Na praznik so mama presenetili Stanka s pisemsko ovojnico, v kateri so bili »jurji«. Pisma niso dali osebno.

Izročilo ga je dete, ki je komaj znalo govoriti:

»Tole so dali mama tebi in dar.«

Stanko je pohitel k mami:

»Kaj pa to pomeni?«

Mama so se izgovarjali:

»To je tvoje! Nič nisem dodala, ker nimam. Le tvoje darove sem spravljala. Kar precej se je nabralo. Zdaj vem, da potrebuješ denar, zato sprejmi brez užaljenosti.«

»To se ne spodobi! Darov se ne vrača!«

»Vem. Sprejmi to kot moj dar.«

»Res potrebujem denar za streho na hiši, pa ne pričakujem pomoči od doma.«

Mama so vztrajali:

»To je tvoje. Jaz tega ne potrebujem in tudi v trgovino več ne morem. Le porabi to za svojo streho in naj te spremlja moj in božji blagoslov.«

Tega ni bilo mogoče odkloniti. Stanko se je zahvalil mami za denar, ki ni zadoščal za novo streho, olajšal pa je njegovo stisko, ko mu je primanjkovalo denarja ob graditvi lastnega doma. Hudo mu je bilo, da mami ni mogel več pomagati. Vzel je mamin dar in

sklenil, da jim bo vrnil, ko bo hiša gotova, pa je hkrati pomislil, da tedaj mame ne bo več.

Gradnja hiše je Stanka toliko izčrpala, da ni več tako pogosto hodil domov. Tega se je zavedel šele, ko so mu povedali, da so mama spet v bolnišnici. Po službi je pohitel na prvi avtobus, pa je vseeno zamudil čas obiskov. Utujen in lačen je poiskal mamu, da bi na hitro opravil svojo »dolžnost« in še ujel zadnji avtobus za vrnitev domov. Mama so ga bili veseli in mu niso govorili o svojih težavah. V tistem kratko odmerjenem času so ga s svojo vedrino pomirili, da je pohitel domov okrepljen z neko čudno močjo, ki jo lahko da otroku le mama, čeprav je na bolniški postelji. Vso pot domov je spremljala Stanka mamina čuteča beseda, ki je ni bil deležen v tujem svetu, kjer so ga neusmiljeno izkoriščali in obremenjevali z delom, da je večkrat »pozabil« na hrano in počitek. Razmišljal je, kako naj pri vsem tem pomaga mami, ki so opešani v močeh ležali v bolnišnici in bi potrebovali oskrbo, da bi se spet lahko postavili na noge.

Ob prvi priložnosti je Stanko pohitel k mami, ko so se vrnili iz bolnišnice domov in jim predlagal:

»Z mano boste šli, da si boste malo opomogli. Počivali boste in z nami jedli. Dovolj imamo vsega tudi za vas.«

Mama so odgovorili:

»Hm! Takole ti bom povedala. Nikamor ne bom hodila. Tukaj imam svojo pravico in dolžnost! Ne vem, zakaj me Bog še ohranja pri življenju. On že ve, zakaj sem še potrebna na tem svetu. Toliko let že bivam na tem bregu in veliko sem tukaj doživela. Naj te ne skrbi zame! Bom že nekako. Saj mi ni hudega. Le moči nimam več veliko. Kadar je hudo, si mislim, da najhujše šele pride! Nič ne vemo, kaj nas še čaka. Hvala ti za povabilo in oprost, če sem te razočarala s svojo odločitvijo. Ko bo spet prehudo, bom šla spet v bolnico, drugam pa ne bom hodila. Tukaj je moje mesto in tukaj bom ostala do konca.«

Prosili so Stanka, naj vdene sukanec v šivanko, da bodo lahko prišli odtrgani gumb, pa da naj popravi rožni venec, ki se je strgal:

»Tega tvojega imam najraje, ker ima debelejšje jagode in jih laže prebiram med okorelimi prsti.«